

DOĞADA BU AY

Deniz Kuşları

Bu sayımızda Türkiye'nin deneyimli kuş gözlemcilerinden, dünyadaki en etkileyici deniz kuşlarını bize tanıtmalarını istedik. İşte, listelerindeki deniz kuşları!

Gezgin Albatros

Gezgin albatros, albatrosların en büyüğüdür. Kanat açıklığı yaklaşık 3,5 m'dir ve dünyadaki en uzun kanatlı kuştur. Yetişkinler uzaktan tümüyle beyaz görünür. Yakınlaştıkça göğüs, boyun ve sırttaki ince siyah çizgiler göze çarpar. Kanat üstündeki siyahlık yaşlandıkça azalır. Yetişkin hale gelmesi için 9 yıl geçer. Yaşamının çoğunu deniz üzerinde uçarak geçirir. Balıkçı teknelerini izler. Yalnızca üremek ve bazen beslenmek için karaya iner. Mürekkep balığı ve balıkla beslenir. İki yılda bir, hep aynı kuşla çiftleşirler. Gezgin albatros güneydeki okyanuslarda görülür.

Boz Yelkovan

Boz yelkovan, Türkiye'de yaşayan iki yelkovan türünden büyük olanıdır. Boz renklidir. Çanakkale Boğazı ve Ege Denizi yurdumuzdaki başlıca yaşam alanlarıdır. Diğer yelkovan türünü de İstanbul Boğazı'nda sürekli görebilirsiniz. Boz yelkovanlar, genellikle küçük gruplar halinde uçarlar. Dişi ve erkekleri birbirine benzer. En önemli özellikleri deniz yüzeyine çok yakın uçmaları ve aynı anda hareket etmeleridir. Yuvalarını kayalık yarlara yaparlar.

Kuzey Sumrusu

Kuzey sumrusu, neredeyse kuzey kutbunun en ucundan güney kutbunun en ucuna kadar göç eder. İskandinav ülkelerinde başlayan yolculukları Antarktika'da son bulur. Uzun kuyruğu ve zarif görünüşü nedeniyle ona "deniz kırlangıcı" da denir. Kafasında kepe ben-

zeyen siyah bir alan bulunur. Kışı denizde geçirir. Balıkla beslenir. Kayalık yarlarda, çakıllık kıyılarda yuvalar. Yavrular uçmaya başladıktan hemen sonra anne-babalarıyla güneye doğru göç etmeye başlarlar.

Sümsükkuşu

Büyük, parlak beyaz renkli bir kuştur. Kanat uçlarında siyahlıklar bulunur. Üreme döneminde kafası sarı-turuncu renk alır. Uzun boyunlu, uzun ve sivri gagalıdır. Baklava dilimine benzeyen uzun bir kuyruğu vardır.. Çok iyi dalar. Kanatlarını iki yanına iyice kapar ve hızlı bir şekilde dalarak balık avlar. Kayalık yarıları tercih eder. Kışı denizde geçirir.

Güney Kutbu Korsanmartısı

Güney kutbunda yaşayan bir martıdır. Balıkçı teknelerini, gemileri izleyen kuşların peşinden gider. Bir kuşun ağzında balık gördüğü zaman onun üstüne gelir ve ağzındaki balığı almaya çalışır. Korsan adı da bu özelliğinden ileri gelir. Yazın penguen yumurtalarına ve yavrularına saldırır. Penguen sürülerini izler, hasta ve küçük yavruları belirler. Daha sonra bu yavruyu sürüden ayırıp yakalamaya çalışır. Yuvalarını da penguen yuvalarının yakınına yapar.

Deniz papağanı

Görüntüsü nedeniyle en etkileyici kuşlardan biridir. Gagası çok renkli ve çekicidir. Gözlerinin şekli sanki hüznülmüş izlenimi verir. Yuvasını yerin altına yapar ve mızırdanmaya benzeyen çok komik sesler çıkarır. Yazın kayalık yarlarda bulunur. Kışı denizin açıklarında geçirir ve çok nadiren görülür. Ayakları gövdesine oranla kısa olduğu için, yürürken dik durur. Koloni olarak yaşarlar. Diğer martılar, fareler, kediler ve köpekler tarafından çok sık saldırıya uğrarlar. Çok iyi yüzerler ve küçük balık, deniz kabuklularıyla beslenirler. Avlandıktan sonra gagalarında bir seferde 30 balık birden tutabilirler.

Ak martı

Küçük bir martı türüdür. Gagası kısırdır. Kuş gözlemcileri arasında "hayalet martı" olarak bilinir. Bunun nedeni, renginin kar beyazı olmasıdır. Gagası ve ayakları sarıdır. Güvercini andırır. Bazı ışıklarda ya da kar üzerindeyken görülmesi neredeyse imkânsızdır. İnuit yerlilerinin ve kutupayılarının yaşadığı yerlerde yaşar. Her ikisi de avcı olan bu türleri, beslenme amacıyla izler. Avlamak yerine, çoğunlukla başka canlıların artıklarıyla beslenir.

Katkılarından dolayı Süreyya İsfendiyaroğlu ve Bahtiyar Kurt'a teşekkür ederiz.

Burcu Meltem Arık
burcu.arik@dogadernegi.org

Kaynaklar:

Türkiye'deki Kuş Gözlemcilerin Web İletişim Adresi www.kustr.org
İngiltere Kraliyet Kuşları Koruma Derneği www.rspb.org.uk
Uluslararası Kuşları Koruma Kurumu www.birdlife.org

Sevgili Arkadaşlar, doğayla ilgili sorularınızı ve yaptığınız çalışmaları bize yollayabilirsiniz. Gönderdiklerinizin bazılarını zaman zaman köşemizde yer vereceğiz. Mektuplarınızı ve e-postalarınızı bekliyoruz. Adres: TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi Doğaya Bu Ay Köşesi/Atatürk Bulvarı/No:221/Kavaklıdere/06100/Ankara/e-posta:cocuk@tubitak.gov.tr